

biró ipartermelvényekkel szemben, egy vidéki város iparcikkait első sorban ismertetni és méltatni. Azonban ne tegyük úgy, mint a bucapesti hírlapok, melyek eddig nagyon szűkkelően jártak el a vidéki kiállítók tárgyival. Nem lehet természetesen ignorálni ama nagyszűrt építkezéseket, melyek a kiállítás területén a szemlélt bálmultra keltik, s az idegenekre a legkedvezőbb benyomással vannak. Egy egész város ez, melyben sok a látni és tanulni való, s a mely a fővárosnak is immár a legkedvesebb kirándulási helyét képezi.

Az iparcarnok, térfogatára nézve az összes épületek közt nemcsak legterjedelmesebb, de legimpozánsabb is; kár, hogy a mennyiben az ma már szemmel láthatólag konstataható, kicsinek bizonyult s a jelentkező kiállítók nagy számának tárgyait nem volt képes magába fogadni, ennél fogva össze van zsúfolva itt minden s az elhelyezett tárgyak nem nyújthatnak könnyen áttekinthető képet.

E csarnokban a beosztás szerint a vegyészeti iparnál (VII-ik csoport) kezdődnek a tárgyak. Itt Debreczen hat kiállítóval van képviselve; Jóna a Sámuel, Polgári Márton, Lipóti Miklós szappanosok, Bignio János keményítő gyáros, Feischl Fülöp és fia kereskedő, és Konrád János mézeskalácsos. A debreczeni szappan tudvaleg már rég óta jó hírnévre örvend; sőt a Debreczenben gyártott ugynevezett „szegedi” szappannak is sokkal nagyobb a kelendőse, mint a Szegeden készült szappannak; innen van, hogy a szegedi szappan gyár meglehetősen szappan kiállítását bár sokan megbámulják, mindazonáltal a debreczeni szappanokat minőség tekintetében úgy az ahoz értők, valamint a látogató közönség dicsérettel hallomozzák el. A fumei rizshántoló gyárnak keményítő és rizskészítményekben természetesen gazdag kiállítása van, mégis magára vonja a mellette Bignio János buza keményítője a közönség figyelmét, s bár hazafüli kötelesség a magyar kormány által is nagymérvben segélyezett fumei keményítő gyártatásához támogatni, de Bignio keményítője e nemből kitűnő minőségűnek ismerendő el, s ezt igényelheti azon körülménynek fogva is, hogy gyára minden más segély nélkül, tisztán a közönség támogatása folytán évek hossza során fejtartja magát. Az olajok közt Feischl Fülöp és fia egy üveg napraforgó olajjal szerepel; erre nézve egyelőre véleményem nem volt hallható, azt a jury lesz hivatva tüzetesebben megítélni.

Konrád János mézeskalács, méz, viasz és viaszgyertya kiállítása elegendő feltűnést kelt a csarnokban. Mézeskalács készítményeivel egyedül áll az egész kiállításon, s a közönség folytonosan nagy számmal nézi az ügyesen csoportosított tárgyakat.

Az elemi szereknél (VIII. csoport) mint már említettem, Szabó Mihály 10 méter hosszú kolbásza és sonkái keltenek feltűnést, különösen ez utóbbiak dicséretnek az összes kiállított sonkák közt legjobban. E csoportban azonban Meduna budapesti cég kiállított óriási szalámiai nagy feltűnést keltenek, melyekről, hogy az olvasónak némi fogalma legyen, elég annyit mondanom, hogy e szalámiai rudak egyike 71 kilót nyom. Képvisele vagyunk még e csoportban Kolda cukrász befőtjeivel, melyek elég tiszta állapotban érkeztek meg és voltak kiállíthatók, továbbá az „István” gőzmalom lisztörleményeivel, melyek a gyár saját diszes szekrényében nem a legutolsó helyet foglalják el, s melyek a már hallható véleményekből ítélve, a jury által szintén kellő méltánylatban fognak részesülni.

A »DEBRECZEN« TARCZÁJA.

En is örültem...

En is örültem egykor a tavasznak,
Virágait koszoruba fűzém
S réá kőtem furtos fejére annak,
Ki gyermek és boldog volt — mint csak én!
Szivemhez szolt a zengő csalógnány, —
Elábrándoztam búvájos dalán
S órá gondoltam, a ki odaát
Akkor végé talán az est' imát...

En is örültem ó, a kikeletnek. —
Ha rám mosolygott szép derült ege,
Elgondolám: mily hü képmása ennek
Selyem pillák alatt — és ő szemem!...
Mely kékjével, az volt az én egem,
— Mindig derült, mindig felhőtelen; —
S a szép tavasz e két ege alatt,
Csak most tudom hogy hisz' imádtalak!

En is örültem egykor a tavasznak,
Mikor szivemben is az nyílt meg,
S vígan élve, csupán a pillanatnak,
Mint ó, — én is bohó gyerek valék...
— A tavasz eltűnt... és a gyermek...?
Tavaszként, ók is úgy eltűntek:
Az egyik itt, a másik ott bolyong,
S mint gyermekek voltak csak — boldogok...
Julius.

Egy hét története.

— Orthodox historia. —

Hétfő.
Szali néni, a ki hatvan éves zsidó asszony, egy kisebb ház háromszobás lakásában hurcolkodik be lányával, P-pikével együtt, a ki aig husz éves és a mellett, hogy gyönyörűséges arca van, ingerlően szép természetű bir. Pepike a szó szoros értelmében csókolt

A bor, szesz és ezet (IX. csoport) külön pavilonban lévő elhelyezve, azokról más alkalommal szólok. Az agyag-ipar (X. csoport) Debreczenből Tóth Bálint fazekas mester tárgyai által van képviselve, melyekről már volt említés téve.

A vas és fémipar (XI. csoportjában Debreczen kitett magáért; a gazdasági és ruházati csoport után, ebben vagyunk legerősebben képviselve s iparosaink tárgyai itt méltó figyelmet is keltenek.

Németh Gyula és Veréb Lajos kovácsolt vasmunkái Jungfer Gyula e nemű tárgyai mellett természetesen jelentékteleneknek tűnnek fel, mindazáltal ép annyira nem mellőzhetnek, mint a meynyire feltűnnek Tóth és Megyesi, Jóna Dániel zaráj, Szimacek reszelő, Kulcsár Antal és Preiser Salamon bádogos munkái pedig altsános figyelembe részesülnek. Egyszóval e csoporttal is emlékedett a debreczeni iparosok értéke, s az e csoportban kiállított tárgyak, mint most már tapasztalható, csak emelik az iparcarnok díszét.

Kiállított tárgyaink további ismertetését egy másik tudósításnak hagyom fent. De nem lehet fel nem említenem azt, hogy e csoport honi iparcikkokkal a leggazdagabban van képviselve, melyeket a külföldiek is nem győztek eléggé csodálni. Újítás és nagymérvű haladás tapasztalható itt a vas és fémipar minden ágazatában, s jóllehet, hogy iparosaink egymáson igyekeztek túl tenni, de tekintve azt, hogy a versenyből mindenkor csak a nagy közönségnek van haszna, egyaránt megilleti őket a dicséret és elismerés; vajha e nemes buzgalom nemcsak a kiállítások rendezése alkalmával, hanem azokon kívül is állandóan megmaradna iparosainknál!

Grünwald József.

Tanügy.

(Hajdumegyei egyházi főhatóságokhoz intézett kir. tanfelügyelői levél.)

Közzétartás m. kir. miniszter ur ó Nagyméltósága kir. tanfelügyelőkhöz f. e. január hónapban 47341 és 48671/1884. sz. a. kibocsátott s l. a. hitelesített másolatban tisztelettel mellékelte körrendeletében, következőket tette kötelességem:

a) Intézkedjen az iránt, hogy az 1876. XIV. t. cz. 42. § a értelmében az életmentési és „az egészségügy szemponyjából főfigyelmet érdemlő rendszabályok a népiskolákban taníttassanak.”

b) Hivjan fel és szorgalmazzam a tankönyvtelenben levő mindenféle jellegű iskoláknak „vezető előjáróságait és tanítóit” arra, hogy a tanítás módszerének javítása és a tanításnak könnyebbé tévése végett az állam által nagy áldozatokkal, és mindamellett is lehető legolcsóbban kiállított különféle nagyobb és kisebb kézi térképeket, szemléleti képeket, természettan és természettani táblákat iskoláik és az azokban tanuló növendékek részére kellő számu példányokban vegyék és vétessek meg.

Iskolafelügyelők a növendékek kikerdesésénél egyik főczelom mindenkor az, hogy alkalomszerű előadás és magyarázatok által tanítóinknak figyelmét tanítványai egészségének mimódon leendő megóvására, fenntartására fordítsam, kiket egyuttal arra is felkértem, hogy növendékeiket alkalmilag oktasák és tanítsák meg az önnommagukra, különösen pedig egészségeikre való gondos vigyázásra s annak megőrzésére és fenntartására. Igyekezzem, kérelmeim és buzdításaim e tekintetben nem maradtak siker nélkül, mivel sok lelkes és ügybuzgó tanító örömmel ragadja meg egyes tantárgyak magyarázásánál az alkalmat arra, hogy növendékeiknek az egész-

segian körébe tartozó alkalom — és czelszerű oktatást adnak.

Ezek azonban bármennyire jók és üdvösek legyenek is, de minthogy egyrészt nem általánosságban, hanem csak némely helyeken, és ott is csak egyes osztályokban és tanítóknál történnek: — másrészt pedig nélkülözök a tanítás sikerére nézve mulhatatlanul megkivántató czél- és öntudatos eljárást s a tanításnál előre megállapított vezér és irányelvek szerinti módszeres oktatást, ennél fogva egező szükségge és elodázhatatlan teendővé vált az egészségtanak népoktatási tanintézetekben rendszeres tanfárgyal való bevétele és tanítása.

M. ltóztatik (Cimed) bölcsen tudni, hogy az elemi iskolákban az oktatásnak lelkét a szakképezett jó tanítókön kívül a jó és elegendő számu taneszközök képezik, mivel ezek által szemléltethetik növendékeikkel a tanított tantárgyaiknak legnagyobb részét és fogattat hatják fel azáltal a nehéznék látszó dolgokat is könnyen és tehetik sajátjaikká a tudományt és különféle ismereteket tanítványaiknak; — éppen ezért tartjuk a szemléltetést az iskolai tanítás éltető és elevenítő lelkének. Azonban az elemi iskolai oktatásnál ezt hathatósan előmozdító, különösen pedig a beszéd és értelem gyakorolhatására s azoknak alapos és értelem tanítására mellözhetetlenül szükséges szemléleti képek, továbbá a földrajz tanításának megkönnyítésére szolgáló (nemcsak Magyarország és Európa, hanem az Osztrák-Magyar birodalom, a föld egyes részeinek és az összesnek térképei, planiglobium) fali és a növendékek nél a földrajz tanulását nagymértékben sikerre tévő kézi térképek, földgömbök a természettani s természettanai ábrákkal (különösen az előbbiek) együtt igen sok iskolában immár nincsennek meg, mivel azok nagyrésze a régiség és a folytonos használat miatt nagyrésztben már használhatatlannak lettek, melyek újabb beszerzések által több helyen nem pótolhatók.

Fennhiv előadottak folytán mely tisztelettel van szerencsém felkérni (Cimed) a következő intézkedéseknek megtételére.

1) Sziveskedjék (Cimed) elrendelni, hogy a tankerületben levő és egyházi főhatósága alá tartozó népoktatási tanintézetekben az 1876. évi XIV. t. cz. 42. §-ában kötelezőleg elrendelt egészségtan az életmentési szabályokkal együttesen taníttassék s hogy a jövő 1885/6 ik tanévben már a népiskolai rendszer tantárgyak közé mulhatatlanul felvétessek. Ezen kérelmemre vonatkozólag legyen szabad nekem tisztelettel felemlíthetni a következőket:

Bölcsen tudva van (Cimed) előtt a társadalmi alsóbb osztályához tartozó nép nagyrészenek elsatnyulása, szűkössége sőt anyagilag tönkre jutása, s ennek folytán köztűk a halandóságuk óriási mérvben való növekedése és terjedése s ezekkel párhuzamban a közérkösségnek mindenféle tapasztalható irtoztató hanyatlása. Az említett és népnök életének gyökeren maró féregként rágódo bajoknak bármelyike egy maga is képes volna (ha ez sokáig így tartana és gát nem vettének ezen nemzettük existenciáját sok oldalról kíméletlenül megtámadott pusztító vesznék) a népet kiirtani, annyival inkább azoknak együttes felépése és megtámadása. — A hitelek-zetek tájainak és a Magyar állam polgárainak igen nagy mérvben fogyasztó ezen népzit betegségnek a közöttök fájdalom, felette elterjedve levő iszakkósságon kívül másik főokát abban találom, hogy az elemi és ismételi iskolákban nem taníttatnak meg arra: mi a czelszerű és egészségnek megfelelő életmód: — szóval az egészség tanra és életmentési szabályokra, — melyek, különösen pedig az utóbbi népiskoláink-

Szarda.

Délután, kevés: el négy óra után, Pepike a bajuszos fu mamájához megy át, a mint ezt Szali néni előre jelezte s bemutatja magát. Alig beszélgetnek néhány percig, mikor Géza urfi a mamája nagy csudálkozására váratlanul hazaérkezik s az ó szobájába lép be, a hol természetesen Pepikét is találja.

No, igen természetes, hogy Géza urfi és Pepike kisasszony megismerkednek s eleinte meglehetősen nehezen folyik a társalgás. Mikor azonban a cseléd beállit és Géza urfi mamájának azt mondja, hogy a tanyáról bejött a feles és beszélni valója van; mikor ennek folytán magukra hagyja őket, a társalgás élénkebb kezd lenni.

Elkezenek beszélni a színházokról, bálokról és különösen a könyvekről. Ez utóbbi tárgyakhoz érve Pepike kijelenti, hogy ő szeret olvasni, de könyve nincs. Géza urfi erre azt válaszolja, hogy neki van s ha Pepike kisasszony szives lesz elfogadni ő mindég el látja olvasni valóval.

Első sorban is Kock műveit ajánlja neki de kevés szerencsével, mert Pepike ezen iró, műveit nem óhajta olvasni, tekintettel a mama tiltalmára. Így azután később — miután Géza urfi mondja, hogy Kock igen jelesen ír — más miben állapotnak meg.

A mama, elvégezvén dolgát a felesel, visszatér s miután kevés idő múlva a kávé is az asztalra kerül, vígan uszonásznak. Pepike ez alkalommal igazat ad Szali néninek a tekintetben, hogy bizony ő nem igen orthodox. Jóízűt evett a sonkából.

Csütörtök.

Géza urfi az udvaron nagy csudálkozásal látja, hogy Szali néni különös dolgokat művel. Különféle edényekbe vizet önt s az így megtöltött csöbrökbe, tányérokba és mártásos cseszékbe megtöltöztet patkókat dobál, amiket azután megint kivess belőlük.

Miután e rejtélyes historia kíváncsivá néznek egymásra.

ban eddig még egészen elváltak hanyagolva. Igaz ugyan, hogy tanítóképezdeinkben a nevelés tanításával e tárgy, habár kisebb keretben is előadott a növendékeknek, de tüzesebben arra nem készítették. E tekintetben hiány volt még az is, hogy az egészségtanak és életmentési szabályoknak iskolákban való tanítására vezérlő és kézi könyvek nem voltak.

Most már azonban e bajon is segítve van azáltal, hogy közzétartás m. kir. miniszter ur ó Nagyméltósága az említett könyvek megírására kihirdetett nyilvános pályázat után beküldött munkák közül az országos közegészégi tanács birálati jelentése alapján, a néhai Dr. Szell Lajos által szerkesztett „Életmentés és egészségtan” című elemi és polgári iskolai tankönyv és „Vezérkönyv az életmentés és egészségtanhoz” című műveket fogadta el és nyomatta ki s egyuttal elrendelte 58761/1884. sz. a. körrendeletével azoknak a hazai összes elemi, felső nép és polgári iskolákban való taníttatását is, — melyek a m. kir. könyvnyomdából rendelkezhetőek. A vezérkönyv ára 50 kr. a kézikönyvé pedig 20 kr. Legyen kegyes (Cimed) azoknak tanítóik és növendékeik általi megszerzését, ha az bölcs belátásával nem ellenkezik, az illetők figyelmébe lehető legmelegebben ajánlani.

Fennhiv előadottak folytán mely tisztelettel kérem (Cimedet) kegyeskedjék a fennebb nevezett könyveknek hatósága alatt levő hajdumegyei és Debreczen sz. kir. városi elemi és felső népiskolákban a jövő 1885/6. tanévben állandóan rendszer tankönyvvél leendő felvételt és annak a népiskolai többi köteleis tantárgyakhoz hasonló rendszer taníttatását elrendelni s a tanítókat azoknak ügybuzgó előadására felhívni és lelkesíteni s egyuttal az illető nt. esperes urak és az iskolaszékek által felügyeltetni arra, hogy azok az iskolákban pontosan előadassanak.

2) Sok évi tapasztalatom után erősen megvagyok győződve a felől, hogy az egyházi főhatóság alatt levő népiskoláknak virágzóva tevése s azoknak a szükséges taneszközökkel való felszerelésére mindenkor kiváló gondot és figyelmet melőztott fordítani, ennek biztos tudata mellett bátor vagyok (Cimed) mely tisztelettel kérem arra: — kegyeskedjék a kormányzata alatt levő iskolaszékek által az immár sok iskolából hiányzó szemléleti képeket a beszéd — és értelemgyakorlatok, — a föld egyes részeinek és az összesnek térképeit a tanulóknak nézve felette szükséges kézi térképeket a földrajz, — a természettan és természettani ábrákkal együtt a természettan és természettan tanításához az iskolák és a növendékek számára a magy. kir. könyvnyomdából megvételni, hogy azoknak beszerzése által egyrészt az iskoláknak törvényszerű felszerelése eszközöltessék: — másrészt pedig tanítóinkra nézve általok a tanítás helyes módszerének az iskolákba való bevezetése és meggyökeresítése az oktatásnál megkönnyíttessék, melynek ezen kívül még azon üdvös eredménye is meg leendő, hogy a kellő taneszközök birtokában levő t. tanító urak nagyrészenek figyelmre méltó oka a mai időben annyira hangzotott „tulterheltség” miatt panaszködni.

Fennebbiekben előadott ügyeket kérelmemnek teljesítésével együtt (Cimed) különös jóakarattal és kegyességgel legmelegebben ajánlja mely tisztelettel maradtam.

Debreczen, 1885. május 11.

Kiss József.

teszi, de meg miután valahonnan Pepike is oda kerül, hosszasan kérdegeti Szali néni a különös eljárás felől.

Igy azután megtudja, hogy az eljárás az orthodox zsidók vallásában rejlik s azzal azt érik el, hogy az edények megtisztíttatnak és alkalmasaká válnak arra, hogy busvétkor minden lelkifurdalás nélkül lehessen belőlük étkezni.

Géza urfi e vallási czeremóniáról — lévén ő katolikus — mit sem tud és érdeklél tudakozdik e különlegességük után, miközben tekintetét gyakran Pepike kisasszony szep arcán felelji.

A kérdezősködések folytán a többek között arról is tudomást nyer, hogy Szali néni szombaton nem szabad tüzet rakni s hogy — a mi legjobban feltűnt neki — a lámpát szombaton este náluk a cseléd oltja el, miután ók maguk ezt nem tehetik.

Mikor erről van szó, Géza urfi Pepikére néz, Pepike pedig a mamáját nézve, finoman mosolyog.

Péntek.

Óriási kraval történi a háznál.

Szali néni korán kel, korán megy a konyhába és ott egy bakát talal a cseléd tükre előtt olva, a mint legnyugodtabban borotválkozik. Nagy patália veszi kezdetét, a mi azzal végződik, hogy a baka eliramodik meglehetősen szappanos pofával, utána pedig a cseléd sompolyog el sirva, bőfögre, hogy egy tisztességes hölgy még vizitet sem fogadhat el.

A spektakulomra Géza urfi is, meg a mamája is az udvarra mennek, megtudják a történetet és különböző nézeteknek adnak kifejezést.

A dolog vége különben az lesz, hogy a Géza urfiék cselédje megbizatik, hogy néhány napig — amíg Szali néni új cselédet kap — mindakét család dolgát vegzeze.

E historia alatt Géza és Pepike mosolyogva néznek egymásra.

Vi

A h-hadházi ml 9-en a vendéglő nagy kedvelői előadás — me is számosan ráudultak mileg — haem tekint folyó jövedelem 130 frt is sikerültnek mondha adta annak, hogy H-ll élet uralkodik.

Három egy felv szinre az első volt „A szereplő hölgyek Ves Gabriella, Soos Esztiuk kerekdedége s kukkan nemcsak mege zónségnek, hanem helyi viharr arattak. A fenn és Veszpremy István u Ezt követte „Az egy felvonásos vígjáték maga a darab szellem fordulatnál fogva is veve jobban megnyerte

Ebben a rettegő Ódón ur egyik másik alakítással, gondos tá jeleivel, sokszoros tap Ennek leánya Paulina gans jelenségként tűnt asszony, kit oly mely jellemzete, hogy elmon mos virág csokor s a z reszéről egyáltalán nem zárólva. A komoly fe Schuk Jozsef ur jól Agótha szerepében Csik heveskedő — Ratatusz Trencseny Lajos ur, Roza k. a. egészen bel Lamilla szerepet Schuk a naiv Papi szerepet szony szerföltött kedve meglegedés és tapsok denben kutyolvas, zsört reben játszó Veszpre nem akaró zajos tel excellált.

Legutolsó darabuk kedvelők”. Az ebben Leikes Jolán szerepben ismerést aratott. Az itt Ferencz, Trencseny L Jenő, Komor Jozsef, Károly urak itt-ott ol hogy színesnek is bees S a mi különöse hogy a szereplő műked áttautak szerepüket s kal jó beonyasot gyák Nem lehet emliten vező tarsulat egyik le Antal ur, ki a szinpa s a decoratív izleteljes bernél feltűnt tehetségé által h-radvadhatn erde tely sikerére nézve.

Szabad talán azon tatnunk, s ezért valószit a prehensiójával nem tá mily helyesen voltak né rült darabok, azok egy sokak reszéről kissé bus is inkább, mert a táncz nemse hitalság nagyon befeljezese után táncznú És nem hiában, miudjaj gesba hozta a fiatalis

Szon

Kevessei tíz óra magát és elmegy a z ugy okoskodik, hogy lemlátogatást Pepikénel dól van.

Belpelve a leány hogy Pepike csudálk miután szép ingerő de rejtve, szemelt nem igen Beszelgetés köze kezd lenni, bókokat mon A leány mosolyogva akarla is, nem tudja, ne fussa be arczát.

Szoba jön ez aka miután a cseléd elzav Pepikéjék lámpáját est urfi hozta szoba, Pepik Gézáék cselédje.

Az urfi hajlandón szivességet magára váll lenti, hogy ezt Szali ne addig, a mig cseléd volt Több tárgy felemlit midőn Géza urfi csinalt gek érkeznek Pepikéne marabb kereket old.

Délután Géza urfi jának, hogy illő volna ma nagybcsit meglátogatn meggyőzőleg beszél erre határozza magát a vacs kor az idő bekövetkezik tetve el is megy a nagy Kilenca óra fele a végből, hogy a cseléd csak? Géza feltárja el csak ő van odahaza s kerül vissza.

Szali néni gondol miután nincs mást mit a szivességre.

